

Tungkol Saan ang Modyul na Ito?

Nakakasundo mo ba ang ibang tao? Alam mo ba ang mabuting pakikisama sa ibang tao ay nakatutulong upang maging mabuti kang tao? Maaari ka ring maging mas epektibong kasapi ng iyong samahan o pamayanan. Tatalakayin ng modyul na ito ang kahalagahan ng pagkakaroon ng mabuting ugnayan sa iyong mga katrabaho, kasamahan sa pamayanan at sa iba pang sektor ng lipunan.

May tatlong aralin ang modyul na ito. Sa bawat aralin, mababasa mo ang isang kuwentong nagpapakita kung paano patitibayin ang pakikipagkapwa-tao.

Aralin 1 – *Isang Pangyayari sa Pagawaan*

Aralin 2 – *Okey ang Aming Barangay Captain!*

Aralin 3 – *Ang Pagbabago ni Carmen*

Anu-ano ang mga Matututuhan Mo sa Modyul na Ito?

Pagkatapos mong mapag-aralan ang modyul na ito, may kakayahan ka nang:

- ◆ magpakita ng mabuting pakikipagkapwa-tao sa iyong mga kasama sa paghahanapbuhay at sa mga kasama sa komunidad; at
- ◆ talakayin ang mga bagay na kailangan upang mapabuti mo ang pakikisalamuha sa iyong kapwa.

Anu-ano na ang mga Alam Mo?

Bago mo pag-aralan ang modyul na ito, sagutin ang mga tanong upang tingnan kung ano na ang iyong kaalaman tungkol sa paksa.

Isulat ang **OO** kung ang pangungusap ay naaayon sa iyo at **HINDI** kung ito ay hindi naaayon. Pag-isipang mabuti ang bawat pangungusap at sagutin nang matapat ayon sa abot ng iyong kakayahan.

- _____ 1. Kadalasan mas gusto kong magtrabaho ng nag-iisa. Madalas nakakaabala sa aking gawain ang ibang tao at hindi sila gaanong nakatutulong.
- _____ 2. Naniniwala ako na ang pakikipagbasag-ulo ang kadalasang pinakamadali at pinakamabisang paraan sa paglutas ng isang pagtatalo.
- _____ 3. Naniniwala akong kailangang kaibiganin ang isang katrabaho.

- _____4. Mayroon na akong maraming kaibigan at madali akong makisama sa mga bago kong kakilala.
- _____5. Ayaw ko ng pinupuna. Naiinis ako kapag sinasabi ng ibang tao na kailangan kong baguhin ang aking ugali.
- _____6. Ayaw kong ginagawa ang mga gawaing hindi sa akin nakatalaga. Sa tingin ko, tungkulin ng manggagawa na tapusin ang kaniyang trabaho.
- _____7. Mahiyain ako at nahihirapan akong makipagkaibigan.
- _____8. Naniniwala akong mayroon lang isang tamang paniniwala at kaisipan na dapat sundin ng bawat isa upang mapanatili ang kapayapaan at katiwasayan ng pamumuhay.
- _____9. Palagi kong sinusubukang mahigitan ang aking mga katrabaho upang mapuri at mabigyan ako ng umento ng aming amo.
- _____10. Hindi ako dumadalo sa mga pagpupulong sa aming barangay dahil ayaw ko sa mga tao sa aming pamayanan.

Bilangin ang iyong puntos. Narito ang katumbas na puntos ng bawat isang kasagutan:

1. oo – 2	6. oo – 2
hindi – 1	hindi – 1
2. oo – 2	7. oo – 2
hindi – 1	hindi – 1
3. oo – 1	8. oo – 2
hindi – 2	hindi – 1
4. oo – 1	9. oo – 2
hindi – 2	hindi – 1
5. oo – 2	10. oo – 2
hindi – 1	hindi – 1

Kumusta ba? Mahusay ba ang iyong ginawa?

Kung nakakuha ka ng 10 puntos o mas mababa, nangangahulugang marami ka nang alam tungkol sa paksa. Maaari mo pang pag-aralan ang modyul upang magbalik-aral sa mga bagay na alam mo na. Anong malay mo, baka may mga bagong bagay ka pang matutunan.

Kung nakakuha ka ng 11 puntos o mas mataas pa, huwag malungkot. Ibig lamang sabihin nito na para sa iyo talaga ang modyul na ito. Makakatulong ito sa pag-iintindi mo sa mga mahahalagang konsepto na magagamit mo sa iyong pang-araw-araw na pamumuhay. Kung iyong pag-aaralang mabuti ang modyul na ito, matututo kang mapabuti ang iyong pakikisalamuha sa ibang tao. Handa ka na ba?

Maaari ka nang lumipat sa susunod na pahina upang umpisahan ang Aralin 1.

Isang Pangyayari sa Pagawaan

Ano ang dapat gawin kapag may hindi pagkakaunawaan sa mga magkakatrabaho? Iyong basahin upang malaman.

Pagkatapos pag-aralan ang araling ito, may kakayahan ka nang:

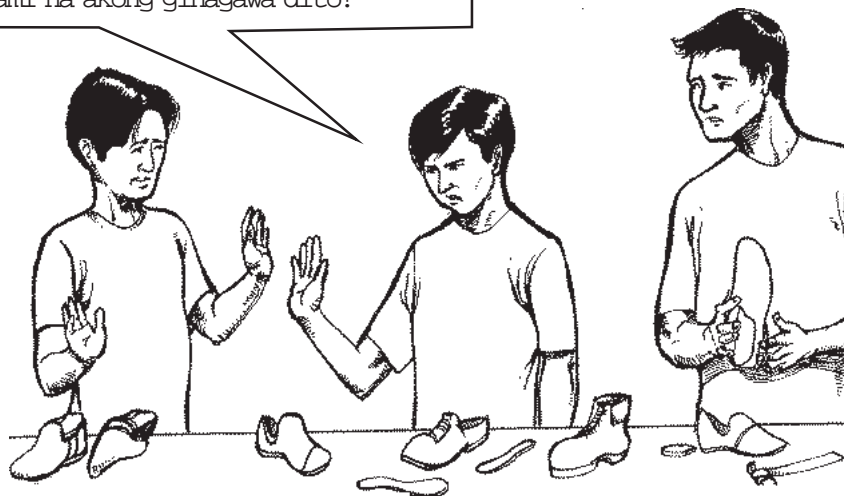
- ♦ ilarawan ang kahalagahan ng mabuting pakikipagkapwa sa iyong pinagtatrabahuhan.
- ♦ alamin ang mga kasanayan at pag-uugaling kailangan upang magkaroon ng mabuting pakikipagkapwa-tao.
- ♦ ayusin mabuti ang hindi pagkakaunawaan; at
- ♦ ilarawan ang iba't ibang salita tungkol sa pakikisalamuha.

Basahin Natin Ito

Nagtatrabaho si Fredo at Jose sa pagawaan ng sapatos. Magkatabi sila sa hanay. Napakabait at palakaibigan si Jose. Palagi siyang handang tumulong sa kanyang mga katrabaho kapag nahihirapan sila sa pagputol ng balat o sa paggamit ng iba't ibang makina. Si Fredo naman ay kadalasang mapag-isa at tahimik. Kapag may lumalapit sa kanya upang humingi ng tulong, madalas niyang sabihin:

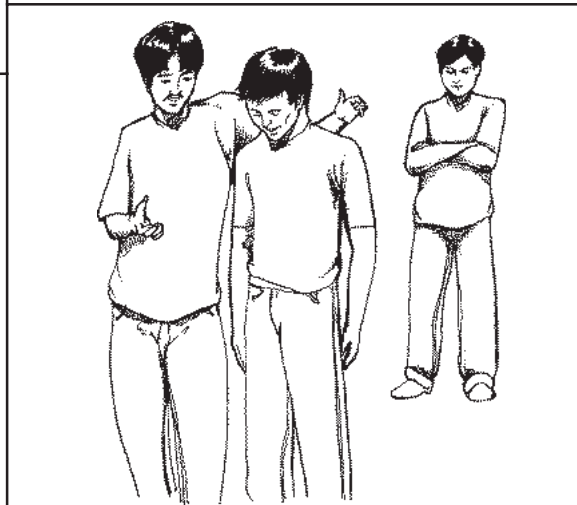
Trabaho mo ang patakbuhan ang makina, ikaw dapat ang umayos niyan. Hindi ko trabaho iyan. At isa pa, hindi mo ba nakikita na marami na akong ginagawa dito?

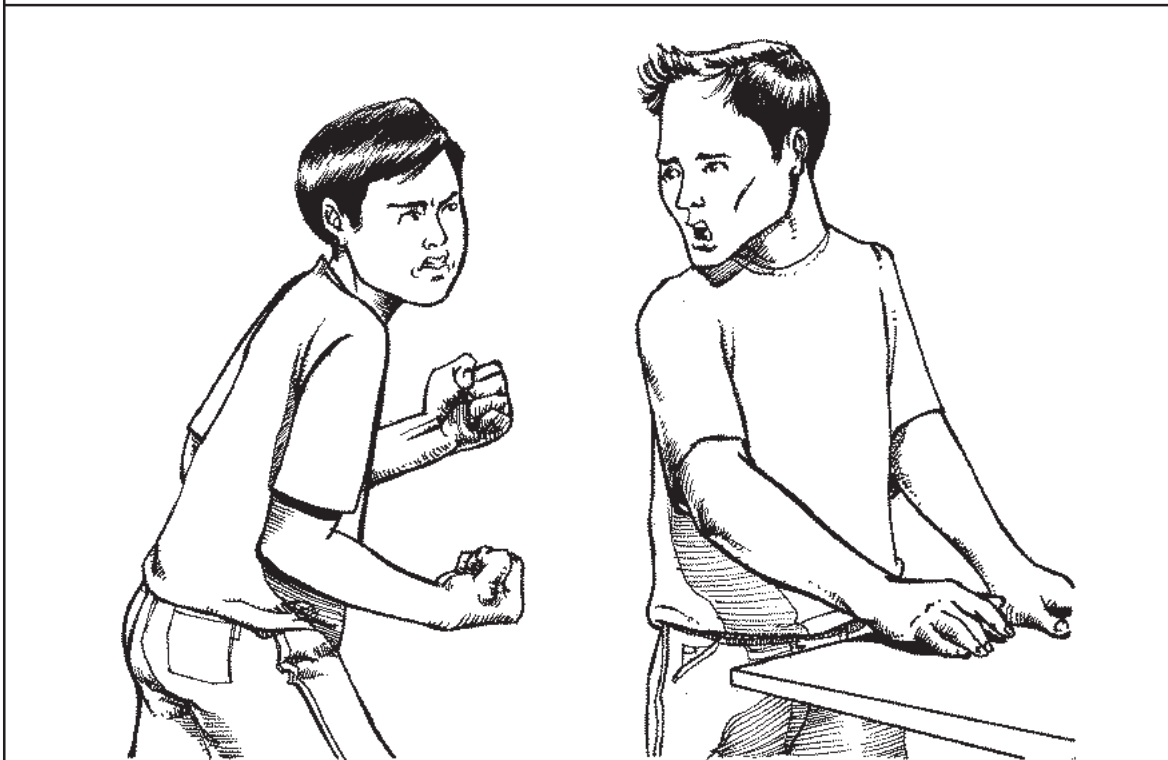
Maraming beses tinangka ni Jose na kausapin si Fredo. Inakala niya na may seryosong problema si Fredo at gusto niya itong tulungan. Subalit tinitingnan lamang siya ni Fredo na para bang galit at para bang nagsasabing: "Wala kang pakialam."

Isang araw, narinig ni Fredo ang isang kasamahan na binabati si Jose. Nalaman niya na mapopromote ito dahil maraming taong natulungan sa pabrika.

Nasaktan ng lubos si Fredo. Pakirandam niya mas mahusay at mas mabilis siyang magtrabaho kay Jose. Madalasang tumutulong si Jose sa mga gawain ng kanilang mga katrabaho samantalang siya'y patuloy na ginagawa ang mga itinalaga sa kaniya. Siguradong higit na mas marami siyang nagagawa kaysa kay Jose at natural lamang na siya ang bigyan ng umento. Kaniyang hinarap si Jose at pinaratangan siyang paborito ng kaniyang amo. Pinabulaanan ni Jose ang mga paratang at pinagsabihan si Fredo na alamin muna niya ang katotohanan bago siya sumugod sa iba. Nagalit si Fredo at itinaas ang kanyang kamao na handang makipagsuntukan.

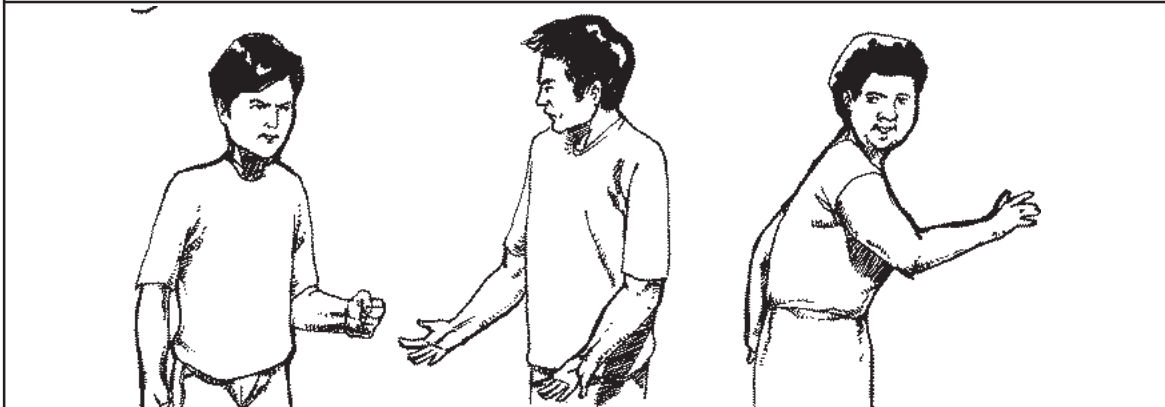
Namagitan si Aling Loleng, isa sa kanilang mga katrabaho, at sinubukang patigilin ang kanilang pag-aaway.

Sinubukan muna niyang pakalmahin si Fredo dahil alam niyang siya ang mas mainitin ang ulo sa dalawa.

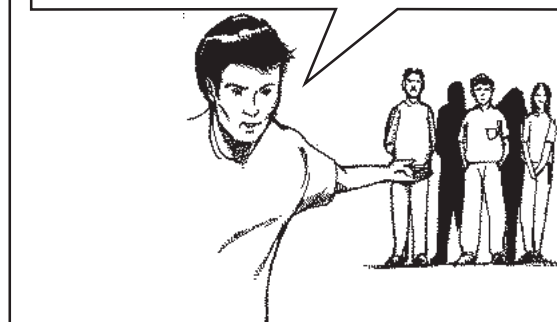
Pinabayaan ni Aling Loleng ang bawat isa na ikuwento ang kaniyang panig. Nang pareho na silang kalmado, iniwan sila ni Aling Loleng upang mapag-usapan at magawan ng paraan ang mga pangyayari.

Hindi natin kailangang pag-awayan ang tungkol dito Fredo. Nalalaman kong mahusay kang magtrabaho at nakasisiguro akong bibigyan ka rin ng umento kapag humingi ka nito. Lumapit ako sa kanya noong isang linggo at sinabi ko ang tungkol sa aking suliranin. May anim na anak ako at hindi ko sila kayang sustentuhan sa aking kinikita.

Marami sa ating mga katrabaho ang nagmagandang loob na sabihin sa ating amo na palagi ko silang tinutulungan sa kanilang mga gawain. Sabi ng ating amo na dahil marami na akong natutuhang trabaho sa pabrika, at dahil marunong akong makisama sa ibang tao, gagawin niya akong katuwang na tagapangasiwa sa ating dibisyon.

Subukan Natin Ito

Isulat ang iyong kasagutan sa mga puwang.

1. Papaano nagkakaiba sina Fredo at Jose sa kanilang paraan ng pakikisama sa kanilang mga katabaho? Papaano nakaaapekto sa kanilang mga trabaho ang kanilang pagkakaiba?

2. Batay sa kuwento ni Fredo at Jose, ano sa tingin ninyo ang pinakamabuting paraan? Tutukan nang husto ang iyong mga tungkulin o pagsasantabi ng iyong ginagawa paminsan-minsan upang makatulong sa iyong mga kasamahan sa trabaho. Ipaliwanag ang iyong sagot.

3. Ano ang dahilan ng hindi pagkakasundo nina Fredo at Jose na nauwi sa pagsusuntukan?

4. Paano naayos nina Fredo at Jose ang kanilang hindi pagkakasunduan?

5. Paano nakatulong si Aling Loleng sa paglutas ng problema?

6. Ayon sa kanilang halimbawa, ano ang maaari nating gawin upang maayos ang isang gulo na hindi gumagamit ng dahas?

7. Ano ang mga aral tungkol sa mabuting pakikipagkapwa- tao ang natutunan mo sa kuwentong iyong nabasa?

Ikumpara ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 34–35. Kung tugma ang iyong mga sagot, magaling! Ibig sabihin nito na naintindihan mo ang mga mahahalagang leksiyon sa pagsasanay. Upang maintindihan nang mabuti ang mga konsepto, basahin ang mga sumusunod na kasabihan.

Alamin Natin

Kahit anong uri ng trabaho ang iyong gagawin, kailangan mong makisalamuha sa ibang tao. Maaaring kasama mo sila sa trabaho, tagapangasiwa, mga bumibili, at marami pang iba. Ginagawa nilang kawili-wili, mapanghamon, makabuluhan, at kapaki-pakinabang ang iyong trabaho. Maaaring mayroon ka nang kasanayan sa iyong trabaho ngunit upang maging mas matagumpay ka, kailangan mong matutunan kung papaanong makisama sa iyong mga katrabaho.

Narito ang ilang mga kasanayan sa pakikipagkapwa-tao na makatutulong sa iyo sa pagkakaroon ng mahusay na pakikisama sa iyong trabaho o sa kahit saan pa man.

1. *Pakikipagtulungan.* Ikaw, ang iyong amo, at mga katrabaho ay nagsisikap na maabot ang isang layunin. Kung palagi itong iisipin, magiging madali para sa iyo sa pagsunod ng mga utos o pagtulong sa ibang mga kawani. Tandaan, kaysa magpaligsahan, magtulungan.
2. *Pakikipag-usap.* Mahalaga ang mabisang paghahatid at pagtatanggap ng mensahe sa kahit na anong trabaho. Pero mas mahalagang matutunan ang pagsabi ng iyong nararamdaman sa paraang mahinahon. Ang pagiging bukas ang unang hakbang sa mabuting pakikisama. Isa pa, kapag naipapahayag mo ang iyong nararamdaman sa maayos na paraan, mas maintindihan at pagkakatiwalaan ka ng ibang tao.

Maliban sa pagpapahayag ng iyong iniisip at nararamdaman, kailangang matuto ka ring makinig. Palaging isaalang-alang at subukang intindihin ang pananaw ng ibang tao. Makatutulong ito upang maiwasan ang alitan at sa halip ay mapabubuti nito ang samahan.

3. *Pagkilala at pagtanggap sa sarili.* Makatutulong ang pagkilala at pagtanggap sa sarili upang mas maintindihan at matanggap ang ibang tao. Kung kikilalanin mo at tatanggapin ang iyong sariling pangangailangan, kahinaan at lakas, mas madali mong matanggap ang sa ibang tao. Magiging bukas ka sa mga ideya, kaugalian, at mga pangangailangan ng iba't ibang tao sa pinagtatrabahuhan.
4. *Pagrespeto sa iba.* Mahalagang irespeto mo ang karapatan ng ibang tao na magkaroon at magsabi ang kanilang opinyon, ideya at paniniwala na iba sa iyo. Kung iyong ginagalang ang ibang tao, natural lamang na itrato mo sila ng may paggalang at wasto. Magiging daan ito sa pagkakaroon ng mabuting pakikisama sa pinagtatrabahuhan o kahit saan man.

Alam mo ba na ang kakulangan ng paggalang ay nangangahulugan ng kakulangan ng paggalang sa sarili? Kung hindi kayang igalang ng isang tao ang kanyang sarili, paano niya gagalangin ang ibang tao? Kung kaya, ang unang dapat matutunan ay marunong matuwa at humubog ng magagandang kuru-kuro. Mula dito ay mas madali tayong matutuwa at humubog ng magandang kuru-kuro para sa ibang tao.

5. *Pagsasaayos ng mga alitan.* Kailangan mong maging kalmado kapag may problema sa iyong pinagtatrabahuhan. Kung may alitan kayo ng iyong kasamahan sa trabaho, kausapin mo siya at pakinggan ang kanyang pananaw. Subukin mong maging positibo ang inyong pag-uusap. Huwag ninyong insultuhin o tanggihan ang bawat isa. Magbigay ng magagandang komentaryo at mungkahi. Pagkatapos, subukang humanap ng punto na pagkakasunduan. Humanap ng solusyon na ikalulugod ng dalawang partido.

Subukan Natin Ito

Nais mo bang matuto ng mga bagong salita? Subukang hanapin ang kahulugan ng mga sumusunod na salita sa diksiyonaryo. Tingnan kung ano ang kaugnayan nito sa pakikipagkapwa-tao. Makakatulong sa iyo ang mga salitang ito upang maintindihang mabuti ang mga katangian ng mahusay na pakikipagkapwa-tao.

1. pagtutulongan -
2. pag-uusap -
3. walang pananakot -
4. kumpiyansa -
5. epektibo -
6. magalang -
7. pakikisalamuha/ pakikisama -
8. obligasyon -
9. alitan -
10. responsable -

Kung hindi ka makakita ng diksiyonaryo. Matatagpuan ang kahulugan ng mga salitang ito sa *Talahuluganan* na nasa pp. 40–41. Pag-aralang mabuti ang bawat salita at subukang gamitin ang bawat isa sa pangungusap. Maaari mong itugma ang iyong mga sagot sa mga binigay na halimbawa.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Isulat ang titik **T** sa guhit kung tama ang mga pangungusap at **M** kung ito ay mali.

- _____ 1. Impraktikal at pagaaksaya sa oras ang pagtulong sa mga katrabaho.
- _____ 2. Hindi mo dapat sinasabi sa iyong mga katrabaho ang iyong mga problema. Maaari nilang isipin na dahilan ito ng iyong mga kahinaan at hindi pagiging epektibo.
- _____ 3. Kailangan mo munang matutunang tanggapin ang iyong sarili bago mo matanggap ang iba.
- _____ 4. Kung may ipinahihiwatig na pananaw ang ka-trabaho na sa tingin mo ay mali, dapat mo siyang kumbinsihing maniwala sa isang pananaw na sa tingin mo ay tama.
- _____ 5. Kung nagkaroon ng mainit na pagsasagutan ang iyong mga ka-trabaho, hindi ka dapat masangkot.

Ikumpara ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 35–36. Tama ba lahat ng iyong mga sagot? Kung ganun, maaari ka nang pumunta sa susunod na aralin. Kung hindi, pag-aralan muli ang paksang ito bago pumunta sa susunod na aralin.

Tandaan Natin

- ◆ Hindi lamang pagtatrabaho ang pinakamahalagang bagay sa iyong pinapasukan. Kailangan rin na maging magaling tayo sa pakikipag-ugnayan sa ibang mga ka-trabaho.
- ◆ Maraming mga kasanayan sa pakikipagkapwa-tao ang maaari mong matutunan upang mapahusay pa ang pakikisama sa ibang tao. Pinakamahalaga ang :
 1. Pagtutulungan
 2. Pag-uusap
 3. Pagkilala at pagtanggap sa sarili
 4. Paggalang sa iba
 5. Pagsasaayos ng mga alitan

Okey ang Aming Barangay Captain!

Nakadalo ka na ba sa pagtitipon ng inyong barangay? Kung hindi, malalaman mo kung ano ang mga nagaganap sa loob ng isang pagtitipon. Sa pamamagitan ng pakikinig sa isang *audiotape*, matututunan mo ang kahalagahan ng mabuting pakikisalamuha, pakikipagtulungan sa mga kapangkat at pagkakaroon ng epektibong pamumuno sa mga gawaing pampamayanan.

Pagkatapos mong pag-aralan ang aralin na ito, may kakayahan ka nang:

- ◆ alamin ang magandang katangian ng mga miyembro at pinuno ng barangay;
- ◆ maipaliwanag ang kahalagahan ng mabuting pakikipagkapwa sa bawat miyembro ng barangay;
- ◆ maipaliwanag ang kahalagahan ng mabuting pakikipagkapwa para magkaroon ng pagtutulungan sa kapangkat; at
- ◆ magamit ang mga magalang at tamang salita kapag dumadalo ng pagtitipon ng barangay.

Kung nakadalo ka na sa isang pagtitipon ng barangay, anu-anong mabuting katangian ang napansin mo sa mga miyembro? Ano naman ang sa pinuno ng barangay? Isulat ang ilan sa mga katangiang ito sa mga guhit na sa ibaba.

Magagandang katangian ng isang miyembro ng barangay:

Magagandang katangian ng isang pinuno ng barangay:

Kung hindi ka pa nakakadalo sa isang pagpupulong ng barangay, subukan mong mag-isip ng magagandang katangian na dapat mayroon ang isang miyembro o pinuno ng barangay. Pagkatapos, basahin at makinig sa sumusunod na dula tungkol sa Barangay Maligaya. Subukan alamin ang mga magagandang katangian ng mga miyembro at pinuno ng barangay.

Makinig Tayo

Kailangan mong makinig sa isang audiotape para sa pagsasanay na ito. Habang nakikinig ka, subukang basahin ang kuwento. Makatutulong ito sa iyo na sundan ang mga pangyayari sa dula upang higit itong maintindihan. Kung wala kang cassette player, basahin na lamang ang kuwento.

Okey si Kapitan

Tauhan:

Kapitan – 56 na taon gulang, Kapitan ng Barangay Maligaya

Luisa – 60 taong gulang, ka-barangay

Peping – 39 na taong gulang, ka-barangay

Siso – 50 taong gulang, ka-barangay

Elena – 40 taong gulang, ka-barangay

Lando – 29 na taong gulang, ka-barangay

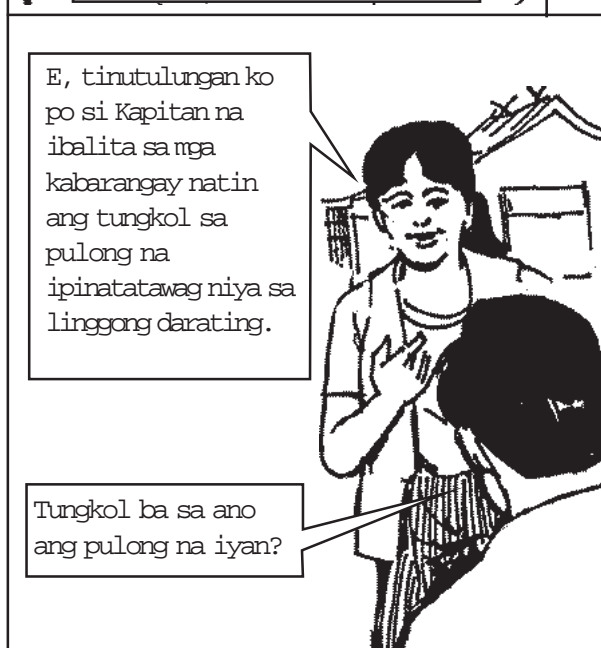
Beth – 31 taong gulang, ka-barangay

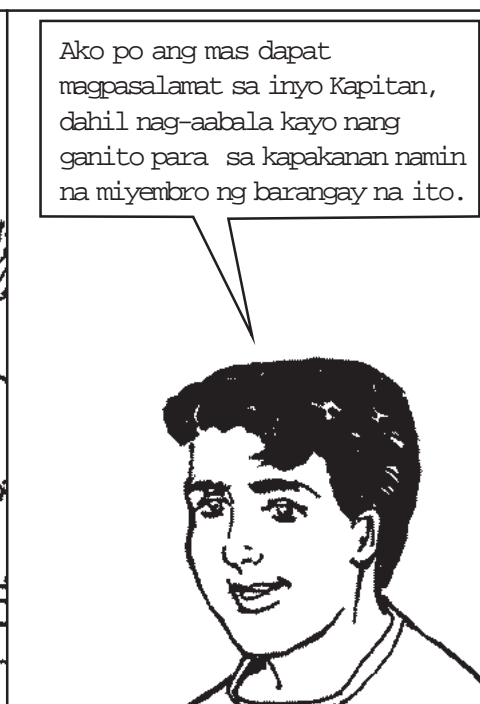
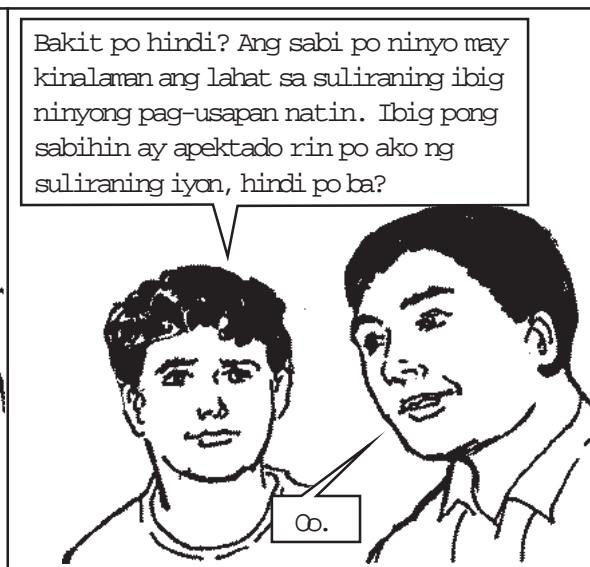
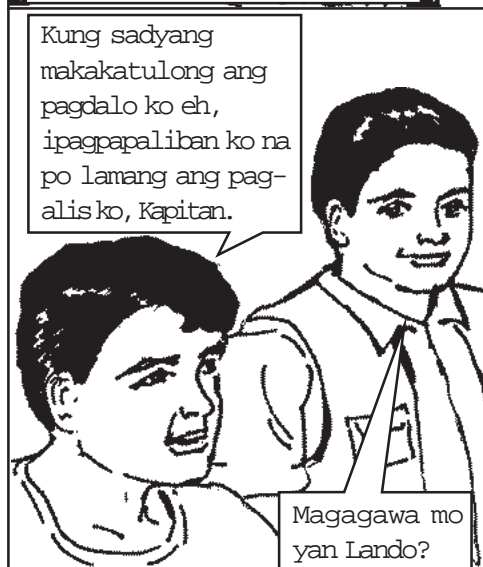
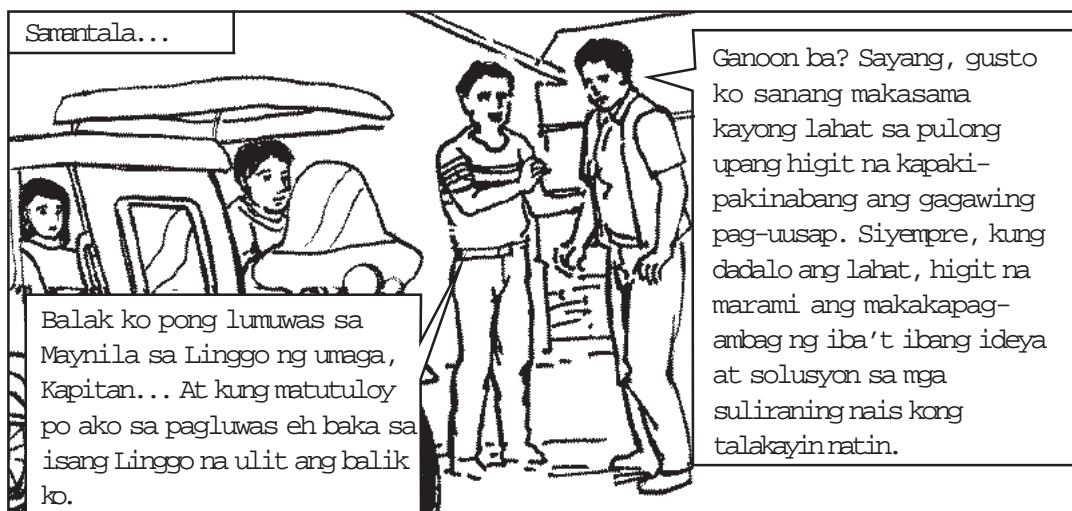
Saling – 42 taong gulang ka-barangay

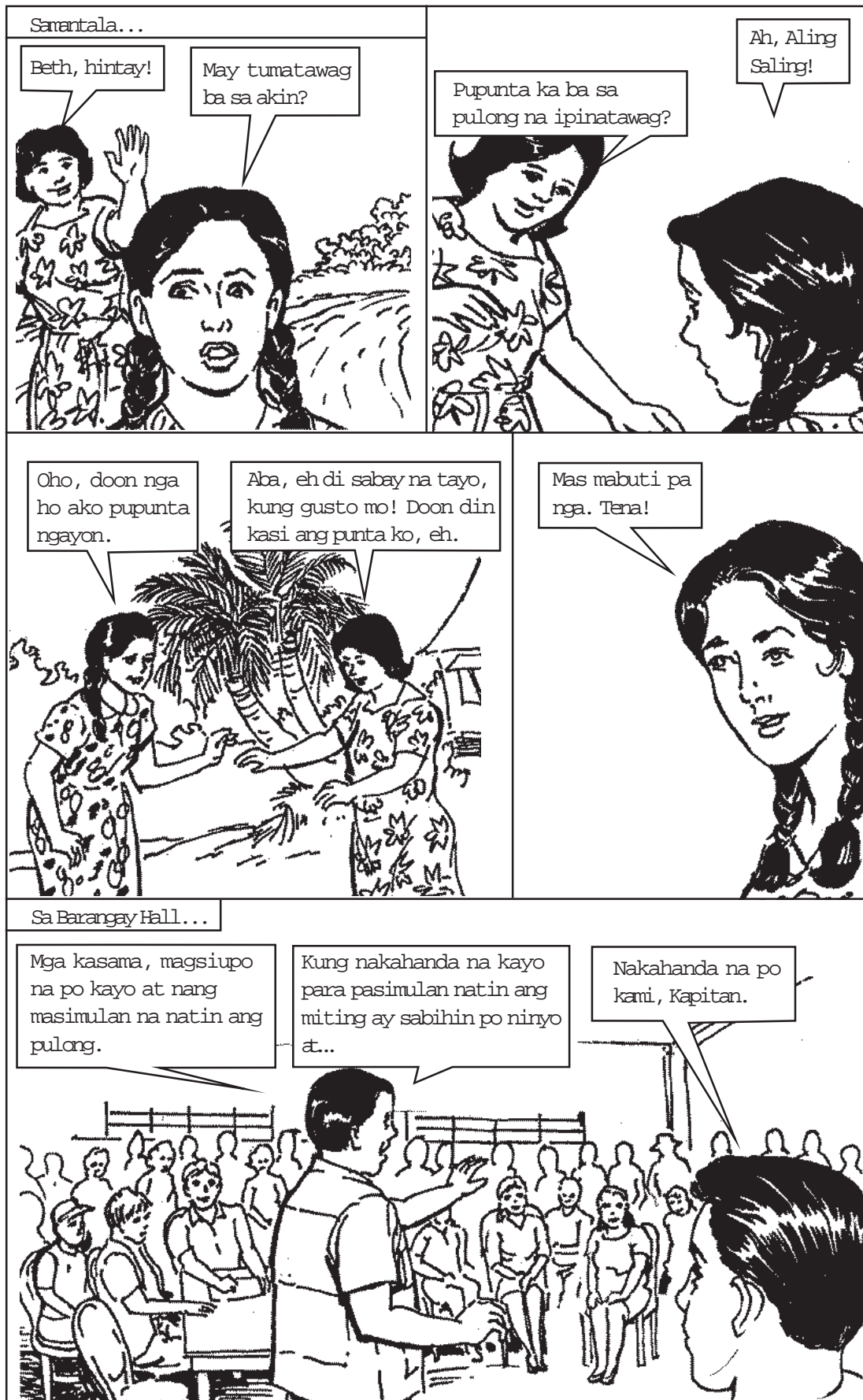
Iba pang mga taga-barangay Maligaya

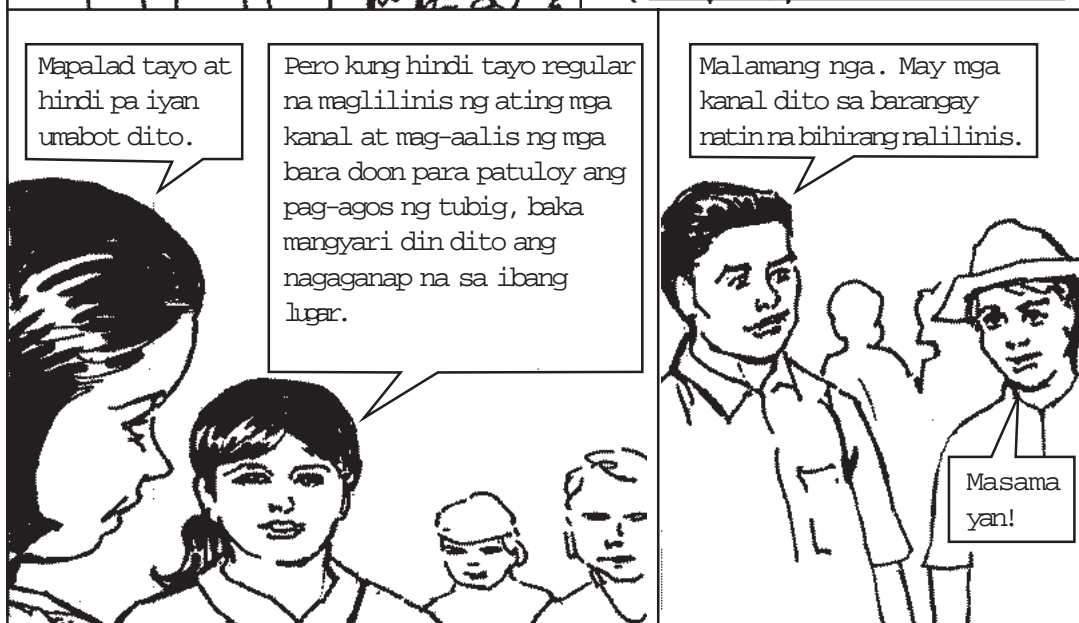
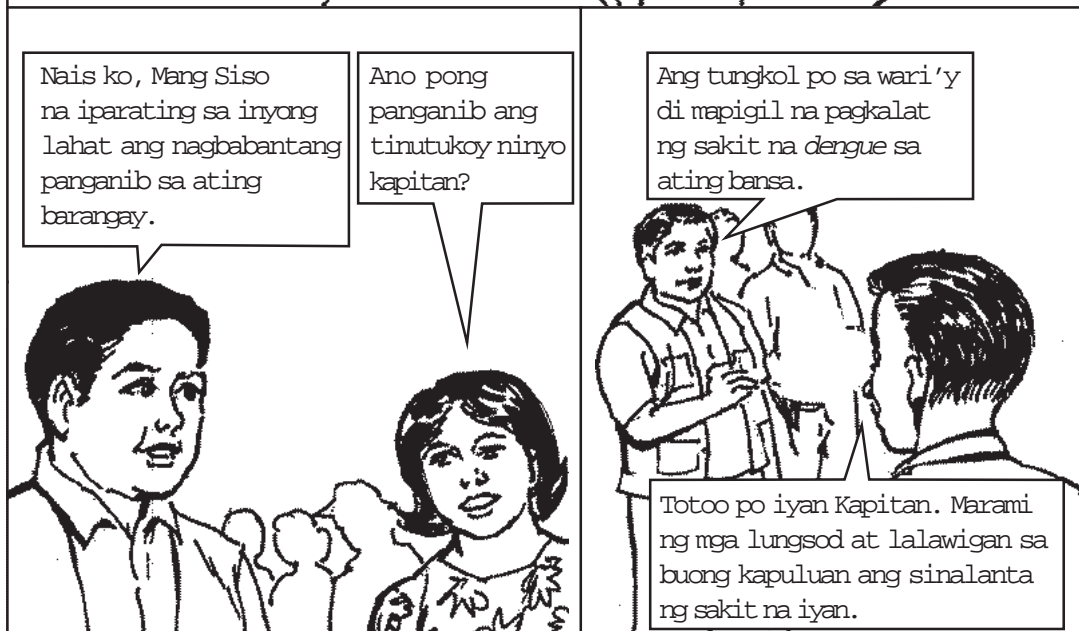
Okey si Kapitan

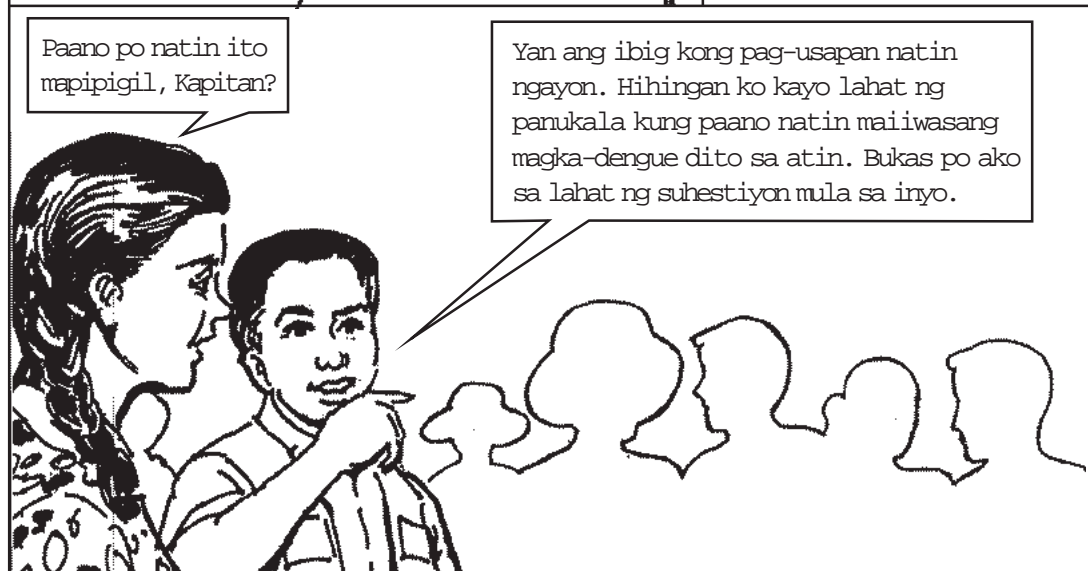

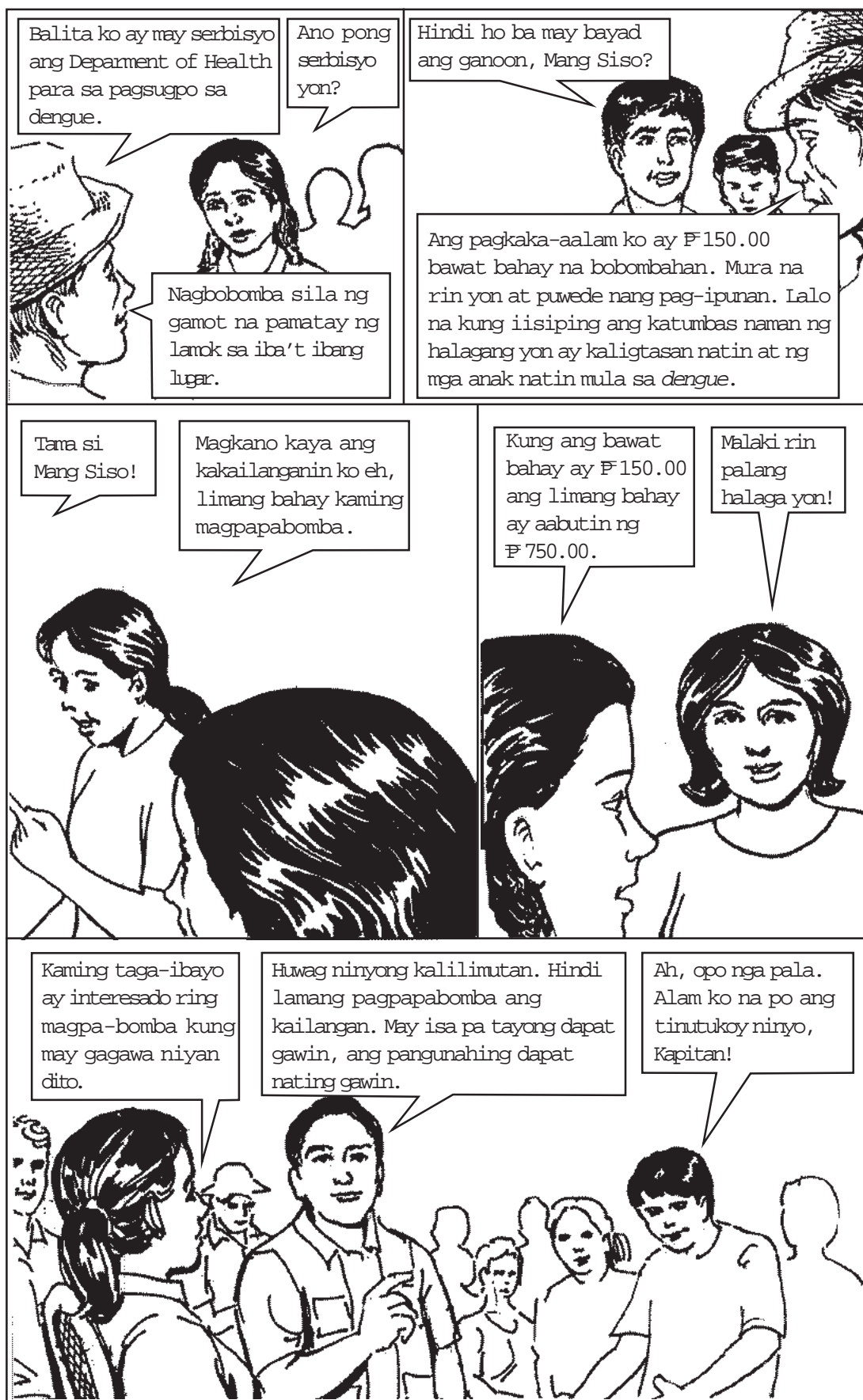

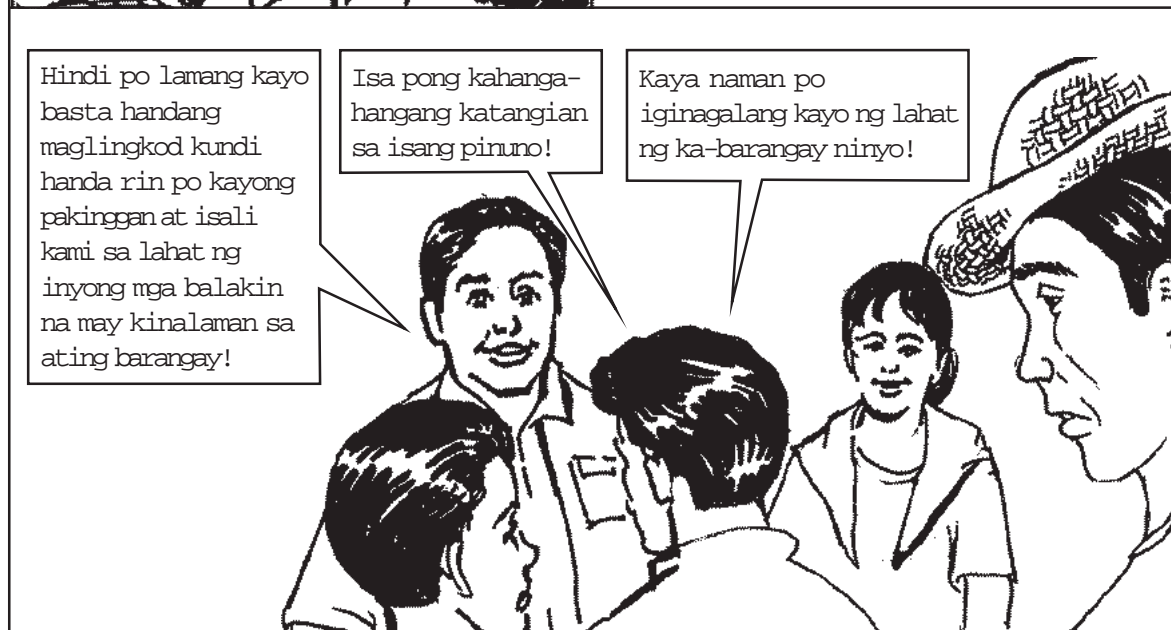
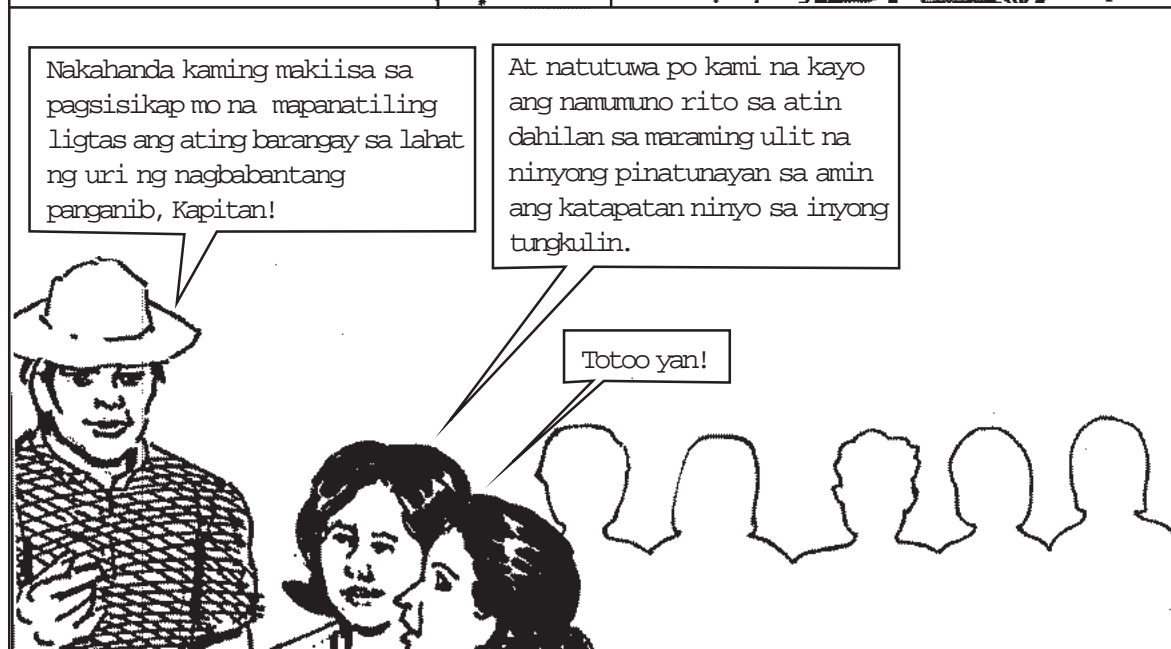

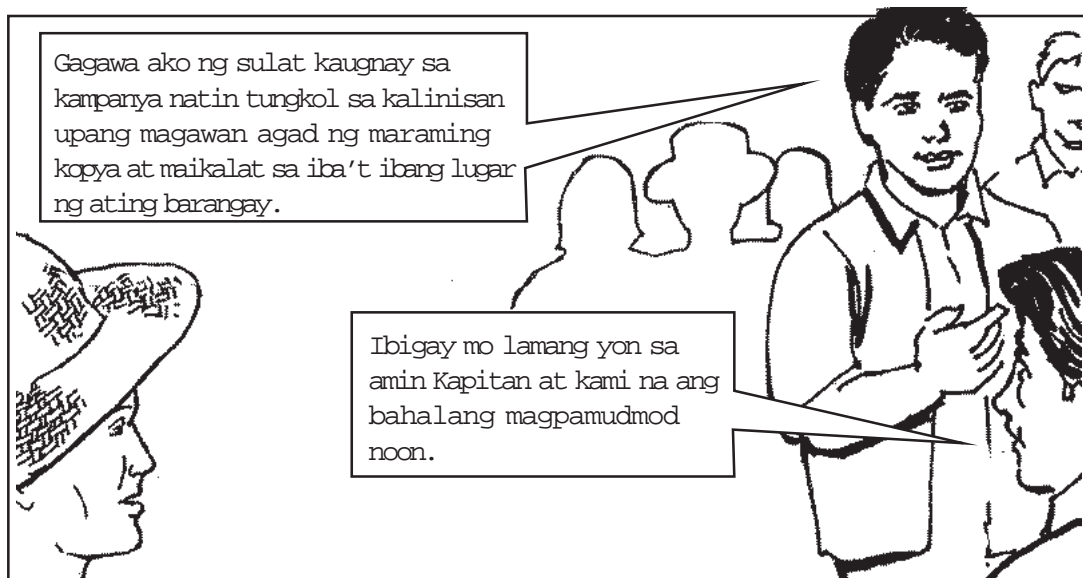

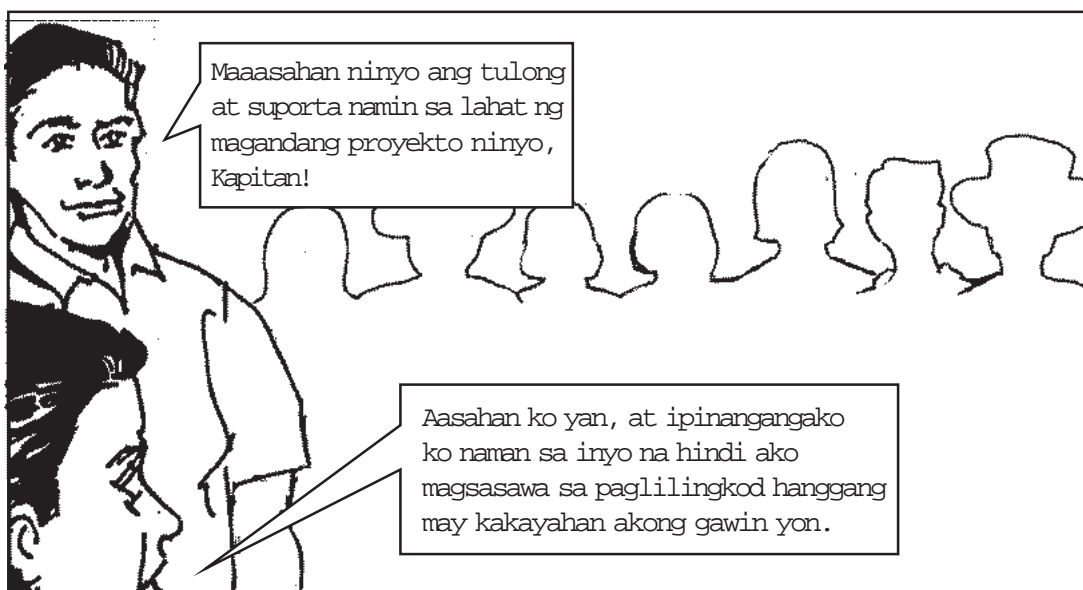
Marami pong salamat sa inyong mga papuri. Sisikapin kong manatiling karapatdapat sa inyong paniniwala at pagtitiwala. Samantala, isinasara ko na po ang pagpupulong nating ito!

Umaasa akong ngayon pa lamang ay sisimulan na nating isagawa ang ating napag-usapan. Sisikapin ko ring gumawa ng paraan upang tayo'y makalibre sa gastos para sa pagpapabomba.

Gagawa ako ng sulat kaugnay sa kampanya natin tungkol sa kalinisan upang magawan agad ng maraming kopya at maikalat sa iba't ibang lugar ng ating barangay.

Ibigay mo lamang yon sa amin Kapitan at kami na ang bahalang magpamudmod noon.

Maaasahan ninyo ang tulong at suporta namin sa lahat ng magandang proyekto ninyo, Kapitan!

Aasahan ko yan, at ipinangangako ko naman sa inyo na hindi ako magsasawa sa paglilingkod hanggang may kakayahan akong gawin yon.

Magbalik-aral Tayo

Sagutin ang mga tanong na ito.

1. Ano ang suliranin ng mga tao sa Barangay Maligaya?

2. Sa palagay mo ba kaya nila itong lutasin? Bakit?

3. Bakit mahalaga ang pagtutulungan at pagkakaisa sa paglutas ng mga suliranin sa barangay?

4. Anu-ano ang mga magagandang katangian ng mga miyembro ng barangay na inyong narinig at nabasa sa dula? Katulad din ba nito ang mga nailista mo kanina?

5. Anu-anong magagandang katangian ang ipinakita ng Barangay Captain?

6. Anu-anong aral tungkol sa pakikisama sa pamayanan ang iyong natutuhan mula sa dula?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 36–37. Pareho ba sila sa mga iminungkahi? Kung ganoon, magaling! Naintindihan mong mabuti ang mga mahahalagang punto sa dula. Maaari mo na rin sigurong malaman ang iba sa mga karagdagang aral tungkol sa pakikisalamuha na iyong natutunan mula sa dula. Pag-usapan ang mga ito kasama ang iyong *Instructional Manager* o *Facilitator*, kasama sa pamayanan, mga kaibigan at pamilya. Iyong basahin upang madagdagan ang iyong kaalaman.

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

Basahin itong isang maikling salaysay tungkol sa kahalagahan ng paggawa bilang isang pangkat. Bigyang pansin ang pagkakalarawan ng isang mabuting miyembro ng barangay. Isipin ang tungkol sa dulang pinakinggan mo. Sa palagay mo ba mabubuting miyembro ng barangay ang mga tao sa Barangay Maligaya? Mayroon ka bang katangiang katulad sa nabanggit dito?

Paggagawa Bilang Isang Pangkat

Sa anumang gawain ng isang pangkat, dapat na magkaisa ang bawat miyembro sa pagsasakatuparan ng mga layunin. Kailangang laging handa ang mga miyembro sa pagbabahagi ng kanilang talino, kasanayan, at oras upang maisakatuparan ang mga layunin. Dapat din silang makipagtulungan sa paglutas ng mga problema.

Tumulong ang banta ng dengue na pag-isahin ang mga tao sa Barangay Maligaya. Ginawa ng bawat isa ang kanilang makakaya upang masugpo ang pagkalat ng dengue sa pamayanan. Tinawag sila ng Barangay Captain sa isang pagpupulong na dinadaluhan ng lahat. Nagpasya silang sasali sa kampanya tungkol sa kalinisan nang sa gayon maalis sa mga kabahayan at kapaligiran ang mikrobyong sanhi ng dengue.

Bakit mahalaga ang pagiging matulungin at palakaibigan? Magandang katangian ito na dapat mayroon ang isang tao upang maging mabuting miyembrong pangkat. Isa ring mabuting katangian ang pagiging mapagbigay. Nangangahulugang ito na gusto mong ibahagi ang anumang kaya mo upang maisakatuparan ang layunin ng pangkat. Nangangahulugan din ito na sa halip na makipagtunggali sa ibang miyembro ng tulungan na lang sila sa kanilang mga gawain. Dapat mong tandaan palagi na kumikilos kayong pareho para sa isang layunin.

Nang magpasyang simulan ng mga taga-Barangay Maligaya ang kampanya tungkol sa dengue, buong handang inialok ng pinuno ng barangay ang kanyang trisikel upang magamit sa kampanya. Isang magandang halimbawa ito ng pagiging matulungin at mapagbigay.

Ano ang mga kailangang malaman ng isang miyembro ng pangkat? Dapat niyang malaman ang kaniyang mga tungkulin. Kailangan din niyang gawin ang mga ito. Dapat din niyang tanggapin ang kontribusyon ng bawat miyembro ng pangkat. Higit sa lahat, kailangang malaman ng bawat miyembro ang layunin ng pangkat.

Nagkusang tumulong ang karamihan sa mga taga-Barangay Maligaya sa abot ng kanilang makakaya patungkol sa kampanya ng iwas-dengue. Alam nila na kailangan nilang tumulong upang maging matagumpay ang pag-alis ng dengue sa pamayanan. Alam nilang lahat ang kanilang mga tungkulin bilang miyembro ng barangay. Dapat makatulong sa bawat miyembro ng pangkat ang mga panuntunang ito upang magkaroon sila ng mabuting samahan sa bawat isa. Mas makakadali ito sa kanilang paggawa.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

A. Isulat ang iyong sagot sa mga patlang.

1. Bakit kailangan ng isang miyembro ng pangkat na makisama sa ibang miyembro at tumulong sa lahat ng gawain ng pangkat?

2. Ano sa palagay mo ang mangyayari kung ayaw tumulong ang isang miyembro ng pangkat sa iba pang miyembro?

B. Sinabi ng mga miyembro ng pangkat ang mga pangungusap na ito sa isa sa kanilang pagpupulong. Lagyan ng tsek (4) ang patlang kung ang pangungusap ay nagpapahiwatig ng mabuting pagkilos ng isang miyembro ng pangkat, at ekis (8) kung hindi.

- _____ 1. “Tutulong kaming lahat sa paglalagay ng palamuti sa entablado para sa programa sa susunod na Linggo.”
- _____ 2. Makakatanggap si Tony ng parangal dahil siya ang may pinakamaraming nagawa para sa kampanya para sa kalinisan.”
- _____ 3. “Mas marami akong nagawa kaysa kay Tony kaya’t dapat ako ang makakuha ng parangal.”
- _____ 4. “Ang aking pangunahing layunin ang panatilihin ang malinis ang kapaligiran.” Ano ang layunin mo?
- _____ 5. “Ayaw ko nang tumulong. Hindi naman ako ang mamamahala sa pag-aayos ng mga upuan at mesa.

Ihambing ang iyong sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* na matatagpuan sa pp. 37–38. Mayroon ka bang tama o wala? Kung ganoon, basahing muli ang nasa araling ito. Kung tama ka sa halos lahat, magaling! Maari ka ng lumipat sa susunod na gawain.

Subukan Natin Ito

Dumalo sa isang pagpupulong sa inyong barangay. Isulat ang iyong mga obserbasyon. Bigyang pansin ang magagandang katangian ng inyong pinuno at ibang miyembro ng barangay. Ihambing ang iyong listahan ng mga katangian ng miyembro at mga pinunong napag-aralan sa araling ito.

Maaaring pag-usapan ninyo ng mga *Instructional Manager* o *Facilitator*, miyembro ng pamayanan, mga kaibigan at pamilya mo ang iyong mga sagot.

Tandaan Natin

- ◆ Dapat kumilos bilang isang pangkat ang mga miyembro ng pamayanan nang sa gayon malutas ang mga suliranin sa pamayanan.
- ◆ Kailangang maging palakaibigan, matulungin at mapagbigay ang bawat miyembro ng pangkat. Dapat niyang tandaan na kailangan niyang gumawa hindi para sa kaniyang kapakanan kundi para sa pagkakasakatuparan ng layunin ng pangkat.
- ◆ Ang mga miyembro ng pangkat ay kinakailangang:
 - nagkakaisa;
 - laging handang tumulong;
 - alam ang kanilang mga gagampanan at tungkulin; at
 - handang pagbutihin ang kanilang sarili.
- ◆ Ang mabuting pinuno ng pangkat ay:
 - sumasangguni sa mga miyembro ng pangkat bago gumawa ng mahalagang kapasyahan;
 - gumagalang sa palagay ng iba; at
 - masipag, tapat at may tunay na pagpapahalaga sa mga miyembro ng pangkat.

Ang Pagbabago ni Carmen

Merong ka bang matalik na kaibigan? Ano ang kanyang magagandang katangian? Bakit mo gustong makasama ang iyong matalik na kaibigan? Sa unang dalawang aralin, natutunan mo ang tungkol sa pakikipagkapwa-tao. Nalaman mo rin ang magandang katangian ng pinuno at miyembro ng barangay at kung paano nakatutulong ang pagkakaisa sa pagtugon sa mga problema ng komunidad. Sa aralin ito, ating pag-aaralan kung paano natin mapananatili ang magandang pakikisama sa iba.

Pagkatapos mong pag-aralan ang aralin ito, may kakayahan ka nang:

- ◆ matukoy ang mga katangiang kailangan ng isang tao upang tulungan siya sa kaniyang pakikisalamuha sa iba; at
- ◆ ipamalas ang mga katangiang ito sa iyong pakikisalamuha sa ibang tao.

Basahin Natin Ito

Ang Pagbabago ni Carmen

Mananahi sina Juling, Paz at Carmen sa patahian ng damit ni Aling Felicing. Halos magkaka-edad sila. Marahil iisipin nating matalik silang magkakaibigan dahil magkakatabi ang kanilang mga makina. Ngunit hindi ito ang kaso, dahil sina Juling at Paz lamang ang malapit na magkaibigan. Si Carmen, sa kabilang dako, ay kadalasang nagsasarili at nag-iisa. Palagi siyang nakasubsob sa kaniyang trabaho at hindi sumasali sa mga kuwentuhan at gawain nina Juling at Paz.

Ano sa palagay mo ang gagawin nina Paz at Juling?

Bagamat palaging tahimik si Carmen, kinakausap siya kadalasan nina Paz at Juling. Inaanyayahan nila siyang sumama sa labas. Sa isang pagkakataon kinantahan pa nila si Carmen upang itigil na niya ang kanyang pagiging mapag-isa at upang ipakita sa kaniya ang kahalagahan ng pakikipagkaibigan.

Ito ang awitin:

“Walang sino man ang nabubuhay para sa sarili lamang.

Walang sino man ang namamatay para sa sarili lamang.

Tayong lahat ay may pananagutan sa isa't isa."

"Ano ba'ng mayroon sa inyo at binibiro niyo na naman si Carmen. Baka umiyak siya," sabi ni Aling Felicing.

Isang linggong hindi pumasok si Carmen. Nagpasya sina Paz at Juling na dalawin siya. Nag-aalala sila na baka may sakit si Carmen at nangangailangan siya ng tulong. Subalit, nagpapahinga si Carmen nang dumating sila.

"Carmen, ano ba'ng nangyari sa'yo?" tanong ni Paz. "Nag-aalala na kami sa'yo."

"Wala naman ito. Masama lamang ang pakiramdam ko. Marahil napagod lang ako," sagot ni Carmen.

"Nakita mo na, sobra kasi ang pagtatrabaho mo. Nakalimutan mo nang bigyan ng oras ang sarili mo. Paminsan-minsan sumama ka naman sa amin. Nais naming makilala kang mabuti at maging kaibigan," sabi ni Juling.

"Gagawin ko 'yan. Salamat sa inyong pagdalaw," sagot ni Carmen. "Natutuwa ako't tinuturing ninyo akong kaibigan. At sa palagay ko'y tama kayo. Maraming salamat din sa inyong pagtitiyaga."

"O, huwag mong isipin 'yan. Ganyan ang pagkakaibigan, Carmen," sagot ni Juling.

Naiintindihan namin na mahiyain ka.

"Oo, tama kayo. Kahit ang nanay ko, nalulungkot sa akin. Sabi niya na mapagkakamalan akong suplada dahil sa aking pagiging mahiyain at mapag-iisa. Isinusumpa ko, magbabago ako. Makikita ninyo ang bagong Carmen kapag bumalik na ako sa trabaho. Magkakaroon na ako ng tiwala sa aking sarili."

"Magandang balita 'yan," naisigaw ni Juling. "Mayroon akong ube cake at softdrink sa aking bag. Ating pagsaluhan at ipagdiwang ang umpisa ng bagong pagkakaibigan at bagong Carmen."

Magbalik-aral Tayo

1. Anong mga pansariling katangian ang nailarawan sa kuwento? Lagyan ng tsek (4) sa patlang na naglalarawan sa mga tauhan.

Juling at Paz:

- _____ a. Palakaibigan
- _____ b. Masayahin
- _____ c. Mainggitin
- _____ d. May Malasakit
- _____ e. Mahilig sa Tsismis
- _____ f. Pasensiyosa/Pasensiyoso
- _____ g. Palaaway
- _____ h. Nagsisikap upang mapasaya ang kanilang amo
- _____ i. Handang magbahagi

Carmen

- _____ a. Mainitin ang ulo
- _____ b. Mapag-isa
- _____ c. Masipag
- _____ d. Sumpungin
- _____ e. Mahiyain
- _____ g. Mayabang
- _____ h. Mapagkunwari
- _____ i. Walang tiwala sa sarili

2. Paano makatutulong sa iba ang katangiang ipinamalas nina Juling at Paz?

3. Ano ang mga katangiang ipinamalas ni Carmen?

4. Bakit nagpasya si Carmen na magbago ng kaniyang ugali?

5. Anong mga kaugalian ni Carmen ang iyong gusto? Ano ang pipiliin mo, ang dating Carmen o ang bagong Carmen?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 38.

Isipin mo ito: Anu-ano ang mga kabutihang dulot ng pagiging palakaibigan?
Basahin para malaman.

Alamin Natin

Sa pakikisalamuha sa ibang tao, mas lalo na sa pakikipagkaibigan, matututo kang makisama sa iba. Matututo ka rin kung papaanong magmalasakit. Malalaman mo, na mahalaga ang pagkakaroon ng magandang ugali sa pakikipag-ugnayan sa iba. Makakatulong ang mabuting pakikisama upang maging mabuti kang tao.

Maaari mo pang mapalawak ang iyong kakayahang makipagkapwa-tao kung:

- ◆ marunong kang magbahagi;
- ◆ marunong kang tumanggap ng responsibilidad;
- ◆ hindi mo palaging inaasahan na ikaw ang bibigyan ng pansin;
- ◆ ginagalang ang iyong sarili at ang iba;
- ◆ kaya mong pigilin ang iyong galit at pagkamapusok;
- ◆ magalang ka at may konsiderasyon;
- ◆ may tiwala sa sarili; at
- ◆ may malasakit sa tao.

Ito ang mga mahahalagang ugali na kailangan sa pagpapayabong at pagpapanatili ng magandang pakikipag-ugnayan. Mayroon pang ibang katangian ang maaari mong matutunan upang makisama sa ibang tao. Ngunit kung taglay mo na ang pinakamagandang katangian, ang tunay na pagmamalasakit sa ibang tao, madali mong matututunan ang iba pang katangian.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

- A. Mayroong ka bang magagandang katangian para mapanatili ang isang mahusay na pakikipagkapwa-tao? Gawin mo itong simpleng pagsubok upang malaman. Lagyan ng tsek (4) ang mga hanay sa loob ng kahon.

1. Kadalasan may nararamdaman akong pagmamahal sa iba, hindi inggit.
2. Gusto kong tumutulong sa mga taong may problema. Ibinibigay ko ang aking pakikiramay at pag-unawa kung kinakailangan.
3. Ikinakatuwa ko ang mga tagumpay at nagagawa ng ibang tao.
4. Madali para sa akin ang magpatawad sa mga taong gumawa ng masama sa akin.
5. Kaya kong magtago ng mga sikreto.
6. Pinaninindigan ko ang aking mga paniniwala, ngunit may respeto ako sa kuro-kuro ng ibang tao.
7. Humihingi ako ng tawad kung ako ay naging walang konsiderasyon at mapanakit.
8. Tinutupad ko ang aking mga pangako.
9. Naaalala ko ang kaarawan ng aking mga kaibigan at kamag-anak.
10. Iniiwasan kong magalit o magbigay ng mga masakit na salita.

OO	HINDI

Kung karamihan ng iyong mga sagot ay **OO**, marahil isa kang mabuting kaibigan at mahusay makisama. Maaari mo pa ring mapagbuti ang iyong pagkatao. Kung karamihan ng iyong mga sagot ay **HINDI**, huwag kang malungkot. Alam mo na ngayon kung ano ang mga ugaling kailangan mong baguhin o wastuhin.

B. Maaaring isinasama ang iyong mga kaibigan o mga kasamahan sa trabaho.

1. Ipamahagi sa iyong mga kaibigan o kasamahan sa trabaho ang iyong natutunan mula sa modyul na ito. Maaari mong sabihin sa kanila ang kahalagahan ng pagiging mabuting miyembro sa isang pinagtatrabahuhan, organisasyon, grupo o barangay. Maaari mong gawin ito sa pamamagitan ng paghahambing ng mga katangian at kasanayan sa pakikisalamuha na meron ang isang mabuting miyembro at kaibigan.
2. Subukang ipakita sa mga kaibigan o kasamahan ang mga katangian ng isang mabuting miyembro ng:
 - ◆ grupo;
 - ◆ pinagtatrabahuhan;
 - ◆ organisasyon o barangay; at
 - ◆ higit sa lahat, katangian ng isang mabuting kaibigan.

Tandaan Natin

Upang mabuo at mapanatili ang magandang relasyon sa ibang tao, kailangang mong:

- ◆ malaman ang iyong bahagi;
- ◆ tanggapin ang responsibilidad;
- ◆ huwag umasa na laging bibigyan ng pansin;
- ◆ igalang ang iyong sarili at iba;
- ◆ matutunan, kontrolin ng galit at pusok;
- ◆ maging magalang at mapagbigay;
- ◆ mayroon tiwala sa sarili; at
- ◆ maging tunay na mapagmalasakit sa mga tao.

Ibuod Natin

Tinukoy ng modyul na ito ang mga paraan kung papaano mapapaganda ang pakikisama sa sa mga kaibigan, katrabaho at mga kapwa miyembro ng komunidad. Tandaan ang mga sumusunod:

- ◆ Ang pagkakaroon ng mabuting pakikipagkapwa-tao sa pinagtatrabahuhan ay kasing halaga ng iyong trabaho. Upang mapanatili ang magandang relasyon sa iyong mga katrabaho, dapat kang matutong magkaroon ng kooperasyon, epektibong komunikasyon, pagkilala at pagtanggap sa iyong sarili, paggalang sa iba at epektibong pagsasaayos ng iyong mga personal na alitan.
- ◆ Dapat magtrabaho ang lahat ng miyembro sa komunidad bilang isang grupo upang malutas ang mga problema. Bilang mga miyembro, sa halip na makipagkompetisyon sa iba, dapat magtulung-tulong upang maabot ang isang layunin. Ang pinuno ng komunidad o grupo sa kabilang banda ay dapat komunsulta sa mga miyembro bago gumawa ng mga importanteng desisyon tungkol sa komunidad.
- ◆ Kailangang mapanatili ang mabuting pakikipagkapwa sa mga tao sa iyong pinagtatrabahuhan, organisasyon o komunidad. Maraming mga kasanayan at kaugalian na maaring mong hubugin upang mapabuti ang pakikisama sa iba, una sa lahat ang abilidad na makaramdam at makadama ng tunay na pagmamalasakit sa mga tao.

Anu-ano ang mga Natutuhan Mo?

Pag-aralan ang bawat sitwasyon at sagutan ang mga sumusunod na katanungan.

1. Mga pulis sa Barangay Malaya sina Rico at Vic. Naatasan silang imbestigahan ang isang krimen na kagaganap lamang sa barangay. Isang araw, may natuklasang mahalagang impormasyon si Rico tungkol sa kaso. Alam niyang matutuwa ang kanilang kapitan sa kaniyang natuklasan. Nangangailangan siya ng umento. Kung ikaw si Rico, ano ang gagawin mo?
 - a. Ipaalam ang mahalagang natuklasan sa kapitan nang walang paalam kay Vic.
 - b. Huwag sabihin kahit kanino man sa departamento ang natuklasan impormasyon.
 - c. Ipamahagi ang impormasyon kay Vic at ipaalam ito sa kapitan ng magkasama.
 - d. Sabihin sa ibang tao ang importanteng impormasyon.

2. Nagtrabaho si Josie bilang isang manlililip sa isang sikat na modista sa loob ng halos sampung taon. Nang namatay ang modista, pumasok si Josie sa pabrika ng damit bilang isang mananahi. Sa unang araw ng kaniyang trabaho, narinig niya ang isang katrabaho na pinag-uusapan siya. “Iyan babaeng iyan ay ubod ng yabang,” bulong ng isa, “dahil ba nagtrabaho siya para sa isang sikat na modista, akala niya higit siyang magaling sa mga tao dito.” Hindi maintindihan ni Josie kung bakit naiisip nang kaniyang mga kasamahan na mayabang siya. Sa pagkakaalam niya naging mabait siya sa kanila sa lahat ng paraan maaari. Kung ikaw si Josie, ano ang iyong gagawin?
- Huwag silang pansinin. Sa bagay, higit kang magaling sa kanila at hindi mo papatulan ang kanilang sinasabi.
 - Harapin sila at akusahan sila na naninira ng iyong reputasyon.
 - Sabihan sa iyong amo na pinag-uusapan ka nila, di mo alam kung bakit at irekomendang paalisin sila sa pabrika.
 - Pag-aralan ang iyong sarili - baka naman kailangan mong maging mas pala kaibigan at bukas sa kanila. Maaaring ang iyong mga katrabaho ay tama at mayroon kang kailangang baguhin sa iyong pag-uugali.

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 39. Ang mga sagot mo ba ay katulad ng mga minumungkahi? Bigyan mo ang sarili mo nang 5 puntos sa bawat tamang sagot.

Kung hindi nakuha ng lahat ng tamang sagot, pag-aralan muli ang mga pinag-usapan sa modyul na hindi mo naintindihan o natandaan. Nakakuha ka ba ng 10 puntos? Magaling! Marami kang natutunan sa modyul na ito. Maaari ka nang tumuloy sa susunod na modyul.

Batayan sa Pagwawasto

A. Aralin 1

Subukan Natin Ito (pp. 6–8)

1. Naiisip ni Fredo na walang kahulugan ang pagkakaroon ng magandang pakikisama sa mga katrabaho. Bilang resulta, hindi siya nakikipag-usap, hindi siya nakikisama at wala siyang respeto para sa mga katrabaho. Higit sa lahat, lagi siyang nakikipagkompetensiya. Higit niyang iniisip ang kaniyang sarili kaysa kung papaano niya at ng kanyang mga kasamahan mapapaunlad ang kanilang pabrika.

Si Jose sa kabilang banda, ay matulungin at mapagbigay ng kaniyang oras at kaalaman. Hindi siya nagdadalawang-isip na tumulong sa katrabahong namomroblema sa kaniyang gawain. Marunong rin si Jose na magpahayag ng kanyang damdamin at pangangailangan. Sa katunayan, nasabi niya sa kanyang amo na kailangan niya ng dagdag sa sahod.

Paano nakaapekto ang pag-uugali ni Fredo at Jose sa mga kasamahan sa kanilang trabaho? Dahil hindi siya marunong makipag-usap nang mabuti sa mga kasamahan, kadalasan nag-iisa si Fredo. Ito parati ang nagdudulot sa kaniya ng galit nakababawas sa kaniyang pagiging epektibong manggagawa. Nakuha naman ni Jose ang suporta ng mga katrabaho. Tinulungan siya ng kaniyang mga kasama na kumbinsihin ang kanilang amo na bigyan siya ng umento. Samakatuwid, nagbunga ng maganda ang mabuting pakikisama ni Jose sa kaniyang mga katrabaho.

2. Batay sa kuwento ni Fredo at Jose, mas mainam na itabi muna ang iyong trabaho upang makatulong sa mga kasamang nahihirapan sa kanilang gawain. Tama lamang na gawin ito dahil tulad ng ating trabaho, mahalaga rin ang pakikipagkapwa-tao. Dagdag pa rito ang dahilan na dapat magtulung-tulong ang bawat isa upang makamit ang isang layunin. Kahit na maraming oras na nagtrabaho si Fredo kaysa kay Jose, mas naging epektibo pa rin ang huli dahil marami siyang natulungan. Naging resulta nito ang pagbibigay kay Jose ng posisyong bilang tagapangasiwa sa kanilang dibisyon.
3. Nauwi sa pagsusuntukan ang away nina Fredo at Jose dahil galit na galit si Fredo kay Jose at handang manakit. Imbis na kausapin si Jose nang matiwasay at ayusin ang isyu, inakusahan niya si Jose ng pagiging paborito ng amo. Dito ipinakikitang mabuti na may problema si Fredo sa komunikasyon. Ang galit at pagiging mapusok ang tanging paraan niya ng pakikipag-usap sa ibang tao. Wala rin siyang respeto para sa iba, tulad ng ipinakita niya kay Jose at sa mga kasamahan.

4. Naayos ni Fredo at Jose ang kanilang alitan nang sila ay kumalma at nagsimulang mag-usap nang matiwasay.
5. Tumulong si Aling Loleng sa pag-aayos ng away sa pamamagitan nang pagkalma sa dalawang nag-aaway na lalaki, lalo na kay Fredo, na higit na mainitin ang ulo. Hinikayat niya ang bawat isa na ipaliwanag ang kaniyang punto. Higit sa lahat, nakumbinsi niya ang dalawang lalaki na pag-usapan ang kanilang alitan para maayos ang lahat.
6. Ayon sa kanilang naranasan, napansin natin ang kahalagahan ng pagiging kalmado kung kaharap mo ang isang galit na tao. Kung papatulan mo ang galit nito, walang malulutas at malamang magkasakitan kayong dalawa. Kailangan mong pilitin ang iyong sarili na makinig. Pakinggan mo ang kabilang panig, ang kanyang opinyon at kahilingan. Pagkatapos, matiwasay ninyong pag-usapan ang inyong mga paniniwala tungkol sa nagaganap. Iwasang punain o tanggihan ang isa't isa. Maghanap na lamang ng pagkakasunduan. Kung kaya mong palamigin ang ulo mo sa oras ng mga alitan at marunong kang makipag-usap, marami kang matitipid na oras at lakas. Hindi lamang iyon, ang bawat partido ay matututo ng leksiyon na hindi nasasaktan.
7. Una sa lahat, ipinahihiwatig ng kuwento na mahalagang aspeto ng pakikisalamuha ang komunikasyon. Kung bukas ang loob nang mga tao na makipag-usap, nagkakaintindihan sila nang mabuti at naiiwasan ang alitan.

Pangalawa, dapat magparaya at hindi makipagkompetensiya sa mga kasamahan sa trabaho. Ang kooperasyon ay hindi lamang nakakatulong sa pakikisama, magandang panghikayat din ito upang matamo ng grupo na ang nais maatim.

Pangatlo, ang pagsasaayos ng alitan sa mapayapang paraan ay isang napakahalagang kasanayan na dapat malaman ng miyembro at pinuno ng organisasyon. Dapat marunong lahat ang miyembro ng grupo na isaayos ang alitan at gawin itong magandang karanasan sa lahat.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pahina 10)

1. **M** - Dahil ikaw at ang iyong katrabaho ay kumikilos bilang isang grupo, hindi impraktikal o pagsasayang ng oras ang pagtutulongan ng bawat isa. Higit itong mabisa sa mabilis na pagtupad sa layunin ng grupo.

2. **M** - Ang mga pangangailangan at damdamin sa komunikasyon ay isang napakahalagang aspekto ng pakikipagkapwa-tao. Kung kaya mong ipaalam ang iyong nararamdaman at pangangailangan sa ibang tao, higit ka nilang maiintindihan. Hindi bakas ng kahinaan o pagiging epektibo ang mga damdaming positibo o negatibo. Nakararanas tayo ng iba't ibang damdamin araw araw. Makikita sa iyong kilos kung paano mo ipinapahayag ang iyong damdamin at kung paano ito nagiging kahinaan o kalakasan sa iyong pag-uugali.
3. **T** - Mahalaga para sa iyo na unawain at tanggapin ang iyong mga pangangailangan at kahinaan. Sa ganitong paraan, madali mong tanggapin ang kahinaan at pangangailangan ng ibang tao.
4. **M** - Isang aspekto ng pakikipagkapwa-tao ang pagbibigay ng respeto. Marahil may opinyon ang ibang tao na hindi sang-ayon sa iyo, ngunit hindi ibig sabihin nito na mali siya at ikaw ay tama. Ang pagrespeto sa paniniwala ng ibang tao ay isang magandang kaugalian at makakatulong na maiwasan ang mga alitan.
5. **M** - Madalas tayong sabihan na huwag makialam sa personal na alitan. Pero kapag may nag-aaway sa loob ng isang grupo/organisasyon, natural lamang na masangkot ang ibang miyembro nito. Kung may alitan sa pinagtatrabahuhan, responsibilidad ng miyembro ng grupo na ayusin ito. Hindi mo kailangan makisali sa pag-aaway or pumanig kahit kanino man. Ang pinakamagandang gawin ay palamigin ang nag-aaway na mga miyembro at hikayatin silang mag-usap ng responsible.

B. Aralin 2

Magbalik-aral Tayo (pahina 22)

1. May mga kanal sa Barangay Maligaya na hindi parating malinis. Maaaring tirhan ito ng mga lamok na may dalang dengue.
2. Oo, dahil nagkakaisa sila at meron silang pinaplanong aksiyon na madaling matupad.
3. Oo, dahil kung nagkakaisa, ang lahat ng miyembro ng barangay, madali para sa kanila na lutasin ang problema kung nagtutulungan at sama-sama.
4. Magandang kaugalian ng mga miyembro ng barangay:
 - ◆ May pagkakaisa ang mga miyembro.
 - ◆ Nagtutulungan ang bawat isa.
 - ◆ Alam nila ang kanilang bahagi at responsibilidad bilang miyembro ng barangay.
 - ◆ Handa silang baguhin ang kanilang sarili.

5. Magandang kaugalian ng punong barangay:
 - ◆ Kumukonsulta sa mga miyembro ng barangay
 - ◆ Nirerespeto ang opinyon ng iba
 - ◆ Dedikado sa kanyang mga trabaho bilang punong barangay
 - ◆ Palaging dumadalo sa mga pagtitipon
 - ◆ Masipag magtrabaho
 - ◆ May pagmamalasakit sa mga miyembro ng barangay
6. Mga natutunang leksiyon tungkol sa pakikisalamuha:
 - ◆ Kung ang lahat ng mga miyembro ay nagkakaisa at nagtatrabaho ng sama-sama bilang isang grupo, madaling lagpasan ang mga problemang kinakaharap ng komunidad.
 - ◆ Mahalagang magkaroon ng isang punong barangay na marunong mangunsulta sa mga miyembro ng komunidad at nagbibigay ng sapat na pamumuno upang mapakilos ang mga miyembro ng sama-sama para lutasin ang mga problema.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pahina 24)

- A. 1. Laging dapat isipin ang mga miyembro ng grupo na nagtatrabaho sila para sa isang layunin. Kung hindi kikilos ang isang miyembro, maaapektuhan ang lahat ng grupo. Sa ganitong paraan rin, kung masaya at nagkakasundo ang bawat isang miyembro, higit silang nagiging epektibo. Nakikinabang ang buong miyembro.

Dahil hindi kayang gampanan ng isang miyembro ang layunin ng buong grupo, mahalagang magkaroon sila ng magandang pagsasamahan. Dapat rin silang magtulungan para maabot ang hangarin ng grupo. Sa pamamagitan ng pagtulong ng bawat miyembro sa gawain, nakapagtatrabaho sila para sa kapakanan ng buong grupo at para rin sa kanila.
2. Mahihirapan magtrabaho ang isang miyembro na hindi marunong makisama sa iba. Kung mangyari ito, mahihirapan ang grupo na abutin ang mga layunin nito. Maaaring magkaroon rin ng problema sa komunikasyon sa pagitan ng mga miyembro. Maaaring mag-aksaya ito ng oras at lakas. Marahil hindi tumugma ang iyong ginawa sa ginawa ng iyong mga kasama.
- B. 1. (4) Maganda kung sumasang-ayon ang mga miyembro ng grupo na magtrabaho tungo sa isang hangarin.

2. (4) Ang pagbibigay ng gantimpala o insentibo sa mga mahuhusay na miyembro ng grupo ay maaaring humikayat sa iba pang miyembro na pagbutihin ang kanilang gawain. Subalit, kailangang magkaroon ang mga miyembro ng grupo ng magandang pananaw tungkol dito. Ang pagbibigay pabuya ay isang paraan ng nagbibigay respeto sa mga nagawa ng isang kapwa miyembro, hindi ito dapat pagmulan ng kompetisyon.
3. (8) Hindi dapat makipagkompetensiya ang isang miyembro ng grupo sa kapwa nila miyembro. Dapat niyang isipin na nagsusumikap ang lahat ng miyembro para sa isang hangarin.
4. (4) Dapat malaman ng mga miyembro ang mga hangarin at nais maatim ng grupo. Importanteng magtulungan sila upang maabot ang mga layunin. Kung magkakaiba ang nais maatim ng miyembro, mahahati ang grupo at hindi ito magiging epektibo.
5. (8) Dapat tumutulong ang isang miyembro sa mga pagsasanay at plano ng grupo. Hindi mahalaga kung ibinigay o hindi ibinigay ito sa kanya. Kung mabilis ang ibang miyembro sa pagtapos ng kanilang gawain, mas makabubuti ito para sa grupo at sa lahat ng miyembro.

C. Aralin 3

Magbalik-aral Tayo (pp. 28–29)

1. Mga ugali ni Juling at Paz: a, b, d, g, i
Mga ugali ni Carmen: b, c, e, h
2. Nakatulong sina Juling at Paz sa pamamagitan ng pagiging mabait, pasensyoso at mapag-alaga sa kanilang katrabaho na si Carmen . Naimulat nila si Carmen na mayroon siyang problema sa pakikisalamuha sa ibang tao at puwede niya itong baguhin upang maging higit na mabuting tao. Dahil sa kanilang mga ginawa, nagkaroon si Carmen ng tiwala sa sarili at nagkaroon din ng mga bagong kaibigan.
3. Mahiyain, masipag magtrabaho, mapag-isa, tahimik
4. Naranasan ni Carmen na magkaroon ng mga kaibigang nagmamalasakit sa kaniya. Marami siyang natutunan sa mga salita at aksiyon ni Juling at Paz.
5. Nagpapakita ang bagong Carmen ng dedikasyon sa pagbabago upang mapabuti ang kanyang sarili pati na rin ang kanyang pagtitiwala sa sarili. Marami siyang naging bagong kaibigan na nagmamalasakit sa kaniya at handa siyang tulungan upang malagpasan ang kaniyang pagkamahiyain. Higit na mas palakaibigan at may tiwala sa sarili ang bagong Carmen ngayon. Mahalaga ang mga ugaling ito para sa isang maunlad na buhay.

D. Anu-ano ang Iyong mga Natutunan? (pp. 32–33)

1. Wastong sagot ang titik (c). Kung makikipag-ugnayan si Rico kay Vic, magkakaroon sila ng mas mabuti at mas magandang pag-uulat. Sa ganitong paraan, pareho silang maaaring makatanggap ng umento.

Hindi magandang gawin ang titik (a). Dapat magtrabaho sina Rico at si Vic bilang isang grupo. Dapat silang magtulungan upang makamit ang kanilang hangarin. Kung hindi ipagbibigay-alam ni Rico kay Vic ang kaniyang impormasyon, hindi niya malalaman kung may bagong impormasyon at kuro-kuro si Vic. Baka sakaling si Vic pa ang makatulong sa kanya upang makuha ang umentong gusto niya.

Marahil masamang desisyon ang titik (b). Walang makikinabang kung sasarilihin ni Rico ang impormasyon.

Maling gawain ang titik (d) at maaari pang ipahamak ang mga taong may kinalaman sa krimen na nangyari. Bilang isang pulis, alam dapat ni Rico na ang mga kasong hawak nila ni Vic ay hindi ipinapaalam sa publiko. Kung malaman ng tao na hindi ka mapagkakatiwalaan, lalayo sila sa iyo at hindi ka magkakaroon ng magandang pakikisalamuha sa kanila.

2. Wastong sagot ang titik (d). Sa pamamagitan ng pagiging positibo sa mga komentaryo ng kaniyang katrabaho, maiiwasan ni Josie ang alitan at maaari pa siyang maging mabuting tao. Isa pa, sa kaniyang paglapit sa kanyang mga katrabaho, mapapatunayan niya na mali sila at magkakaroon pa siya ng oportunidad na makipagsalamuha sa kanila.

Kung pinili ni Josie ang titik (a), ibig sabihin, tama ang kaniyang mga kasamahan tungkol sa kaniya. Hindi niya iginagalang ang kaniyang mga kasamahan kung kaya nahihirapan siya ng makatrabaho sila.

Isang masamang gawain ang titik (b) lalo na sa unang araw ng trabaho. Dapat subukan ni Josie na makisalamuha at makipag-ugnay sa kaniyang mga katrabaho at hindi gumawa ng gulo. Kung talagang gusto ni Josie na pag-usapan ang isyu, gawin niya ito na kalmado siya at nang may paggalang.

Talagang makakasira ang titik (c) sa pagkakataon ni Josie na magkaroon ng magandang pakikisalamuha sa kaniyang mga katrabaho. Sa gagawin niyang pagsusumbong sa kaniyang amo para na rin niyang ginaya ang kaniyang mga kasama.

Talahuluganan

Alitan Hindi pagkakasunduan, pag-aaway.

Halimbawa:

Ang pag-uusap nila Mr. Reyes at Mr. Gomez ay nagtapos sa alitan nang sinimula nilang pag-usapan ang kanilang magkaibang pananaw sa politikal.

Epektibo Mabisa.

Halimbawa:

Ang estratehiya na kaniyang iminungkahi sa pagtatayo ng mga recycling area malapit sa barangay hall ay epektibo sa paglutas ng problema sa basura ng komunidad.

Kooperasyon Pagtutulungan.

Halimbawa:

Nakamit ng mga miyembro ng barangay ang kanilang hangarin na makapagtayo ng isang *day care center* dahil sa kooperasyon ng lahat ng miyembro.

Komunikasyon Ang proseso ng pagpasa ng impormasyon upang maintindihan ito o malaman ng iba.

Halimbawa:

Nanalo sila sa digmaan dahil mahusay ang kanilang pagpapadala ng komunikasyon ng mga estratehiya sa kanilang mga sundalo.

Magalang Mapitagan; Masunurin.

Halimbawa:

Ipinapakita ng mga bata ang pagbibigay-galang sa mga matatanda sa pamamagitan ng pagsabi ng *po* at *opo*.

Mahinahon Mapayapa, ligtas.

Halimbawa:

Binati ng mga residente ng komunidad ang mga bisita dahil mukha silang mabait at nakipag-usap sila sa mga residente sa mahinahon na paraan.

May tiwala sa sarili Sigurado, malakas ang tiwala.

Halimbawa:

May tiwala si Ana sa sarili na matatapos niya ang kaniyang trabaho sa oras.

Obligasyon Tungkulin; Sagutin; Pananagutan.

Halimbawa:

Obligasyon ng lahat ng miyembro ng grupo na magtrabaho nang sama-sama para makamit ang isang hangarin.

Pakikisama/Pakikitungo/Pakikisalamuha Relasyon ng mga dalawa o higit sa dalawang tao.

Halimbawa:

Si Aida at si Lorie ay may magandang pakikisama kaya maganda ang kanilang pagsasama sa trabaho.

Palaaway Isang tao na mahilig pumasok sa gulo.

Halimbawa:

Palaaway na tao si Mario; kaya't konti lamang ang kanyang mga kaibigan at madalas siyang makipagsuntukan.

Responsable May pananagutan; mapagkakatiwalaan.

Halimbawa:

Sa pagtapos sa kaniyang trabaho sa oras, ipinamalas ni Paolo na isa siyang responsableng empleyado.

Mga Sanggunian

Johnson, David W. *Human Relationships and Your Career: A Guide to interpersonal Skills*. Eaglewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1980.

Personal and Social Development: An Optional Course for Year 9 and Year 10 Students (part 3). Western Australia: Western Australia Education Department, 1982.